

Dekolonisatie en Koude Oorlog in Vietnam

bron 1

Naar aanleiding van het Tonkin-incident maakt Frits Behrendt de prent 'Spel met papieren tijger'

Op de linker prent zijn van links naar rechts herkenbaar: de Chinese leider Mao Zedong, Ho Chi Minh, president Johnson. Op de rechter prent van links naar rechts: Ho Chi Minh, Mao Zedong en president Johnson.

bron 2

In 1969 schrijft Henry Kissinger, de latere minister van Buitenlandse Zaken onder president Nixon, over de Vietnamoorlog

- 1 De Noord-Vietnamezen en de Vietcong, die in hun eigen land vochten, hoefden, nu de
- 2 Amerikanen oorlogsmoe waren, niet veel meer te doen dan hun troepen op peil houden om
- 3 de bevolking in bedwang te houden. Wij vochten een militaire oorlog; onze tegenstanders
- 4 vochten een politieke oorlog. Wij zochten fysieke uitputting; onze tegenstanders waren uit
- 5 op onze psychische uitputting. Wat we uit het oog verloren, was een van de hoofdregels van
- 6 iedere guerrillaoorlog: de guerrilla wint als hij niet verliest. Een gewoon leger verliest als
- 7 het niet wint.

bron 3

In oktober 1970 spreekt Nixon zich uit over recente anti-Vietnamoorlog-demonstraties

- 1 Degenen die een vreedesteken in één hand houden en met de andere stenen of bommen
- 2 gooien zijn de superhypocrieten van deze tijd. Geweld in de Verenigde Staten vandaag de
- 3 dag wordt niet veroorzaakt door de oorlog en het wordt niet veroorzaakt door
- 4 onderdrukking. Het gaat hier niet om een of ander romantisch ideaal. Laten we deze mensen
- 5 nemen voor wat ze zijn. Het zijn geen romantische revolutionairen. Dit zijn dezelfde
- 6 bandieten en herrieschoppers waar goede mensen altijd al last van gehad hebben.

bron 4

De Noord-Vietnamese oorlogsfotograaf Duong Thanh Phongh maakt in 1969 een foto van twee Vietcong-strijders met hun baby in een kapotgeschoten Amerikaans legervoertuig en voorziet deze van het bijschrift: 'Eenvoudig geluk onder zware oorlogsomstandigheden'

Van kind tot burger: Volksoopvoeding in Nederland (1780-1920)

bron 5

In 1778 schrijft het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen een prijsvraag uit over de vraag: "Welke verbeteringen hebben de openbare scholen, ter meerdere beschaving van onze natie, nodig?" H.J. Krom, predikant in Middelburg, krijgt de hoofdprijs. In zijn bijdrage bespreekt hij uitgebreid de toestand van het bestaande onderwijs

- 1 De inrichting van ons schoolwezen is overal niet zodanig als men in een eeuw, waarin de
- 2 gelegenheid tot het bekomen en vermeerderen van kundigheden zich zo overvloedig
- 3 voordoet, wel zoude wensen (...) Het kan niet ontkend worden dat vele schoolmeesters,
- 4 vooral op het platteland, niet zeer geschikt zijn voor hun functie, waartoe meer vereist
- 5 wordt dan men zich doorgaans verbeeldt. Velen die er nimmer toe werden opgeleid, zijn
- 6 meer geschikt om achter de ploeg te gaan en de harde kluiten der aarde te breken dan om de
- 7 harten van de jeugd te vormen en van de nodige kundigheid te voorzien (...) De boeken die
- 8 in gebruik zijn, behelzen een gedeelte van de Heilige Schrift (de bijbel). Door het algemeen
- 9 gerammel en geraas heeft de meester nog werk genoeg zijn kleine scholier te verstaan en
- 10 naar behoren zijn fouten aan te wijzen en te verbeteren (...) De kinderen zijn steeds
- 11 benauwd voor de grillige gestrengheid van zulke meesters; ze zijn bijna zo bang voor 't
- 12 schoolgaan als voor de dood (...) De bullepezen (een soort zweep), leren riemen, rottingen,
- 13 stevige stok, de plak zelfs, te hard aangezet, kunnen treffende gevolgen nalaten. Een
- 14 onvoorziene slag tegen het hoofd kan snel de dood aanbrengen.

Eindexamen geschiedenis vwo 2006-I

havovwo.nl

---

bron 6

In 1798 schrijft de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen het rapport 'Algemeene denkbelden over het nationaal onderwijs'. Daarin staat

- 1 De jeugd moet, zonder onderscheid naar stand of sekse, van nationaal onderwijs gebruik
- 2 kunnen maken. Allen moeten op kosten van de maatschappij die kundigheden kunnen
- 3 verkrijgen, die de maatschappij van hen zal eisen.
- 4 Dit onderwijs moet daarom staan onder het onmiddellijk toezicht, bestuur en zorg van hen
- 5 aan wie de maatschappij de waarneming en behartiging van de algemene belangen heeft
- 6 opgedragen.

bron 7

In 1832 schreef de voorzitter van de stadsarmenscholen in Amsterdam, Jeronimo de Vries, over het belang van onderwijs aan arme mensen

- 1 Wat zou er van de veiligheid der minvermogenden zonder plichtsbesef, zonder zedelijke
- 2 beginselen der armen, zonder onderwijs en opleiding terechtkomen? De vroeger gemaakte
- 3 aanmerking, dat het bedenkelijk was, om aan de armen een zo geregeld onderricht, zulk een
- 4 gepaste beschaving en verlichting te geven, kan en mag niet meer gemaakt worden. Waar
- 5 vindt men ter wereld een behoeftige klasse, zó verbonden aan orde en rust, zó gewillig in
- 6 het dragen van opgelegde lasten en wapenen? Om u te beveiligen, meervermogenden, moet
- 7 men de armenscholen, dat zijn kweekplaatsen tot plicht en orde, voorstaan en ondersteunen.
- 8 Zonder onderwijs kunnen de behoeftigen geen openbare kennisgevingen lezen, uw wil niet
- 9 begrijpen.

bron 8

In 1874 organiseert de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen een enquête onder de afdelingen over de sociale kwestie. De afdeling Noord-Beveland antwoordt

- 1 Om de goede verstandhouding tussen de arbeiders en werkgevers te behouden zou het zeer
- 2 nuttig kunnen werken, dat elke afdeling in zijn kring pogingen aanwendde om het
- 3 denkbeeld bij de werkman ingang te doen vinden, dat zijn eigen belang meebrengt het
- 4 belang van de werkgevers als zijn eigen belang te beschouwen en dat werkstakingen meer
- 5 in het nadeel van de arbeider dan van de werkgever uitvallen en dat afgedwongen
- 6 loonsverhogingen geen stand kunnen houden; omdat het loon ook onderworpen is aan de
- 7 wet der staathuishoudkunde: namelijk vraag en aanbod.

Op de vraag hoe de afdeling de arbeiders dacht te kunnen helpen, luidt het antwoord

- 8 Door alle mogelijke zorg aan te wenden, dat ook door de kinderen uit de arbeidersstand van
- 9 de gelegenheid tot het verkrijgen van onderwijs gebruik wordt gemaakt.

bron 9

In 1877 publiceerde Samuel van Houten een artikel over de maatschappelijke positie van de vrouw

- 1 De opvatting dat alleen de ongehuwde vrouw voor haar levensonderhoud arbeid zoeken
- 2 moet, is naar mijn mening onjuist en moet ernstig bestreden worden. Een meisje behoort
- 3 een werkkring en zijn voordelen te zoeken op gelijke wijze als de mannen, als levenstaak,
- 4 om een nuttig lid der maatschappij te zijn; en het huwelijk moet hieraan (...) in hoofdzaak
- 5 niets veranderen.

Eindexamen geschiedenis vwo 2006-I

havovwo.nl

bron 10

In het socialistische blad De Notenkraaker van 2 april 1905 verschijnt onderstaande prent over de schoolstrijd van Albert Hahn

Titel: Vrijheid van geweten

Onderschrift

“Nou moedertje, je weet het wel goed, nietwaar? Stuur je ze naar de zondige ‘openbare’, dan is de hel onvermijdelijk het einde. Zend je ze echter naar onze broederschool, dan erf je de hemel en ... nou ja ... en elke week een kop bruine bonen met twee roggebroden.”

Toelichting

Een broederschool is een rooms-katholieke school, de persoon links op de prent is gekleed als een pastoor (rooms-katholieke geestelijke).